

Kompendium i

LAG (2007:1150) OM TILLSYN ÖVER HUNDAR OCH KATTER

Mikael Åslund

2015

Omslagsfoto © Mikael Åslund

Textredaktörer Helena Striwing och Sirkku Sarenbo

© 2015 Mikael Åslund och studenter på 1MX032 och 2XN001

ISBN 978-91-87925-72-6

FÖRORD

Linnéuniversitetet i Kalmar har sedan många år erbjudit utbildning i djurskydd med inriktning mot lantbruksdjur, hästar, sällskapsdjur m.m. främst med tanke på blivande djurskyddsinspektörers behov varför en hel del förvaltningsrätt ingår i en av kurserna. Vi, utbildarna vid universitet och högskolor, fyller en viktig funktion genom att förse kontrollorganen med i ämnet utbildade resurspersoner.

Från vårt perspektiv lever vi alltså i väntan på statsmakternas ställningstagande till förslag till ny djurskyddslag, SOU 2011:75 samtidigt som vi noterat behov av att öka förståelsen för en annan infallsvinkel på de största sällskapsdjurhållarnas djurhållning, nämligen hund- och kattägarna. På senare år har vi därför inbegripit studier av lag (2007:1150) om tillsyn över hund och katt både i Grundkurs om djurskydd 7,5 hp och i Förvaltningsrätt och djurskydd i teori och praktik 15 hp vid Linnéuniversitetet.

Kriminalinspektör Mikael Åslund vid Djurskyddsgruppen, Polismyndigheten, region Stockholm, som föreläser om djurskyddslagstiftningen, djurplågeri, brottsutredning m.m. vid våra årliga helgträffar och som förordnats att besluta enligt tillsynslagen, engagerades för en kursuppgift på detta tema. Våra studenter fick som uppgift att ställa frågor till Mikael om tillsynslagen. Vi insåg snart att frågorna och svaren hade potentialen att kunna göras till ett kompendium för studenterna men också att kompendiet kan intressera hundägare och andra som av olika anledningar vill veta litet om tillsynslagen. Studenternas samtycke har inhämtats.

Efter viss bearbetning föreligger nu kompendiet i sinnevärlden. Några frågor har vi själva tillagt för fullständighetens skull och rättsfall, som kan åskådliggöra olika tolkningsfrågor, har lagts in i svaren.

Under 2014 framlades ett förslag, SOU 2015:3 Med fokus på kärnuppgifterna – en angelägen anpassning av Polismyndighetens uppgifter på djurområdet, vari bland annat föreslås, att ansvaret för tillsynslagen ska överflyttas från Polismyndigheten till länsstyrelsen. I skrivande stund har inget beslut fattats i frågan. Oavsett hur det blir med huvudmannaskapet för tillsynslagen är kompendiet aktuellt och relevant även för den myndighet som fortsättningsvis ska ansvara för ämnesområdet. De materiella reglerna påverkas mycket litet av förslaget om ändrat huvudmannaskap.

Bland sällskapsdjursägarna utgörs den största gruppen av kattägarna och därefter hundägarna enligt Statistiska centralbyrån. Antalet katter var år 2012 ca 1 100 000 och antalet hundar ca 784 000. Båda grupperna hade ökat sedan föregående undersökning 2006. Trots titeln på tillsynslagen har den mycket litet att tillföra om katter, som framgår av Mikael's svar. De omtalas i lagens rubrik och i ytterligare två lagrum, 1 och 21 §§. För skador som orsakas av katter har ägaren vållandeansvar, dvs. ansvar för skador som katten blivit i tillfälle att orsaka som följd av att ägaren brustit i sin tillsyn.

Desto mer fokus har lagts på hundhållningen och här har Polismyndigheten försetts med helt andra tvångsmedel som rätt att meddela förelägganden och förbud med eller utan vite, rätt att omhänderta en hund och att besluta om hundförbud.

I media rapporteras kontinuerligt om bitande hundar och intresset för vad som händer i dess efterföljd och innebörden i det strikta ansvaret för hund, är sådant som återspeglas i studenternas frågor.

Helena Striwing

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sida
FÖRORD	3
1. För vem gäller tillsynslagen? Bara för de som vistas här permanent eller även för andra som är här tillfälligt t.ex. under semestern?	8
INLEDANDE BESTÄMMELSE, 1 §	8
2. Vad menas med skador?	8
3. Ska Polismyndigheten utreda skador?	8
4. Vad gäller om den skadegörande hunden är oförsäkrad?	9
5. Vad räknas som "avsevärda olägenheter" och vem avgör detta?	9
6. Är detta ett exempel på nöd?	10
MÄRKNING OCH REGISTRERING AV HUNDAR, 2-7 §§	11
7. Vem är ansvarig för en hund, den som har hand om den eller den som är registrerad ägare?	11
8. Är det vanligt med förelägganden om att märka och registrera en hund?	11
9. Har säljaren någon skyldighet att informera köparen om märkning och registrering?	12
10. Om den förste ägaren väljer att inte meddela ägarbyte till registret men den nye ägaren skickar in uppgifter om att han/hon är hundens nya ägare, vad händer då?	12
11. Varför är man inte skyldig att meddela ägarbyte när man säljer sin hund som man måste göra när man säljer sin bil?	12
12. Vad kostar det att märka och registrera en hund?	12
13. Är det tillåtet som alternativ att registrera hundar i Svenska kennelklubbens (SKK:s) register?	13
14. Vad blir påföljden för hundägaren om det skulle upptäckas att dennes hund som är id-märkt inte är registrerad hos Jordbruksverket, utan kanske bara hos SKK?	13
FÖRELÄGGANDEN OCH FÖRBUD, 8-10 §§	13
15. Måste Polismyndigheten alltid förelägga en hundägare om hunden bitit en människa eller ett annat djur?	13
16. Är det ett brott om en hund biter ihjäl en annan hund?	14
17. Vad menas med "förbud"?	14
18. Vad gör polisen om man misstänker att en hund far illa?	14
19. Vem är ansvarig när en uppbunden hund biter en människa eller ett djur?	15
20. Varför är det Polismyndigheten och inte länsstyrelsen som ger förelägganden och förbud när det gäller hundar?	15

21. Om jag är missnöjd med Polismyndighetens föreläggande om munkorg, kan jag då överklaga beslutet?	15
22. Hur vanligt är det att den som klagat får rätt i förvaltningsrätten?	16
23. Varför får föreläggande eller förbud inte meddelas någon som är under 15 år?	16
24. Är det straffbart att rasta en hund utan munkorg om man vet om att det finns ett föreläggande om att hunden ska bära munkorg?	17
25. Jag har köpt en hund där förra ägaren var förelagd att hunden skulle vara försedd med fast koppel och munkorg. Gäller detta även mig?	17
26. Kan man bli befriad från ett föreläggande?	17
27. Måste man besikta alla hundar som är föremål för föreläggande eller förbud?	18
28. Om en hundägare blivit förelagd att ha munkorg på sin hund, gäller det alltid och överallt?	18
29. När kan Polismyndigheten använda vite?	18
OMHÄNDERTAGANDE AV HUNDAR M.M., 11-14 §§	19
30. Kan man omhänderta en hund utan föreläggande?	19
31. Var blir hundarna uppstallade efter ett omhändertagande?	20
32. Vad krävs för att en hund ska avlivas?	20
33. Får vem som helst inom polisen besikta hundar?	20
34. Har jag rätt att närvara då min hund ska besiktas?	21
35. Har jag rätt få min hund besiktad av egen besiktningsman?	21
HUNDFÖRBUD, 15 §	21
36. Hur kommer det sig att Polismyndigheten kan utfärda just "hundförbud" men inte några andra sorters djurförbud?	22
37. Kan jag ta reda på om någon har hundförbud? Som uppfödare vill jag försäkra mig om att en tilltänkt köpare inte har hundförbud.	22
38. Om jag har fått hundförbud, får jag då inte t.ex. vara hundvakt i en vecka eller vara dagmatte regelbundet?	22
39. För hur lång tid kan man få hundförbud?	22
40. Kan ett fortgående missbruk av alkohol och/eller droger medföra att Polismyndigheten väljer att meddela ett hundförbud utan tidsbegränsning?	23
41. Hur farlig måste en hund anses vara för att avlivning ska tillämpas?	23
TILLSYN ÖVER OCH OMHÄNDERTAGANDE AV HUNDAR I MARKER DÄR DET FINNS VILT, 16-18 §§	24
42. Får jag ha min hund lös året om överallt där det inte finns vilt, t.ex. i en stadskärna så länge jag har kontroll över den på samma sätt som med koppel?	24

43. I älgjaktstider kommer det nästan varje år in jakthundar och har ståndskall på våra hästar. De har aldrig attackerat hästarna men när hästarna springer så jagar hundarna hästarna. Vilken skyldighet har älgjägaren/hundägaren i en sådan situation?	25
44. Måste jag alltid ha min hund kopplad under tiden 1 mars-20 augusti eller räcker det att jag har väldigt bra kontroll över min lösa hund?	25
ERSÄTTNING FÖR SKADOR ORSAKADE AV HUNDAR, 19 §	25
45. Som hundägare har man strikt ansvar för sin hund. Vad menas egentligen med "strikt ansvar"?	26
46. Är tjuvparning ett fall för tillsynslagen?	27
47. Hur långt sträcker sig det strikta ansvaret?	28
48. Menas med innehavaren även en person som t.ex. tillfälligt passar hunden såsom en dagmatte?	28
49. Varning för hunden?	29
50. Gäller undantaget i 19 § andra stycket för väktarhundar vid bevakningsbolag m.m.?	29
KOSTNADER FÖR OMHÄNDERTAGANDE AV HUNDAR, 20 §	29
51. Händer det någon gång att det blir ett ekonomiskt överskott vid omhändertagande av hundar? I så fall, går pengarna till polisen eller djurskydd?	30
52. Kan du ge exempel på "särskilda skäl"?	30
53. Vad händer om man inte betalar polisens kostnader?	30
ÖVERGIVNA ELLER FÖRVILDADE KATTER, 21 §	30
54. Jag undrar vad ni som Polismyndighet kan göra om det kommer in ett klagomål på katt som orsakat skada eller avsevärd olägenhet?	30
55. Har hört sägas att det kommer att bli krav på märkning och registrering av katter. Vet du något mer om detta?	31
56. Är det förbjudet att ha katter lösa i tätbebyggt område?	31
57. Anses jag ha tillräcklig tillsyn över min katt trots att den promenerar på mina grannars villatomter?	31
58. Vilka skäl anses tillräckliga för att man ska kunna anta att en katt är övergiven?	32
59. Får vem som helst avliva en övergiven eller förvildad katt?	32
60. Ser du någon nackdel med att polisen inte får förelägga en kattägare och inte heller kan omhänderta en aggressiv katt?	32
61. Kommuner har ingripit mot kattägare, har jag läst. Med vilket stöd?	32

STRAFFANSVAR, 22-24 §§	33
62. Vad avgör om man döms till böter eller fängelse enligt 22 §?	33
63. Vad döms man till om man bryter mot ett föreläggande?	33
64. Vad döms man till om man bryter mot ett hundförbud?	33
ÖVERKLAGANDE M.M., 25-27 §§	34
65. Får Polismyndighetens beslut överklagas?	34
66. Gäller polisens föreläggande t.ex. om munkorg även om jag överklagar?	35
67. Vad menas med inhibition?	35
KÄLLFÖRTECKNING	36

1. För vem gäller tillsynslagen? Bara för de som vistas här permanent eller även för andra som är här tillfälligt t.ex. under semestern?

Tillsynslagen gäller sedan den 1 januari 2008 för alla som vistas i Sverige, permanent eller tillfälligt med undantag för bestämmelserna om märkning (2 §) och registrering (3 §) som bara gäller för hundar som finns stadigvarande i Sverige (4 §).

Inledande bestämmelse

1 § Hundar och katter skall hållas under sådan tillsyn och skötas på ett sådant sätt som med hänsyn till deras natur och övriga omständigheter behövs för att förebygga att de orsakar skador eller avsevärda olägenheter.

Särskilda bestämmelser om tillsyn över hundar finns i rennäringslagen (1971:437).

2. Vad menas med skador?

Med skador menas personskador, som kan vara fysiska och psykiska, övergående eller varaktiga, men också saksador som är skador på egendom. Skada på ett djur betraktas som sakskada, t.ex. om en hund eller annat djur skadas, blir bitet, rivet etc. En personskada kan uppstå även på annat sätt än genom att en hund biter någon. Hunden kan hoppa på personen så han/hon faller omkull eller springa omkull någon. Sådana händelser kan ge upphov både till personskador och saksador på förstörda kläder m.m. Följdsador kan uppstå såsom sjukhusvård, transporter, läkemedel, veterinärvård m.m.

3. Ska Polismyndigheten utreda skador?

Själva skaderegleringen är inte en polisiär fråga utan av civilrättslig karaktär (19 §). Här får den skadelidande kräva hundägaren på ersättning för styrkta kostnader enligt läkarintyg, veterinärintyg, taxikvitton, kvitton för läkemedel m.m.

Undantaget är om det blir en brottsutredning. Hunden har kanske "bussats" på den skadelidande (misshandel) eller så har hundägaren varit så vårdslös i sin tillsyn att åtal väcks för "vållande till kroppsskada" och eventuellt brott mot tillsynslagen. I de

situationerna, men bara då, ska Polismyndigheten utreda skadorna eftersom åklagaren kan yrka ersättning för skadorna i samband med brottmålsrättegången. Den skadelidande bör snarast kontakta sitt försäkringsbolag i anslutning till skadetillfället och efterhöra den skadegörande hundens ägares inställning till ersättning och eventuellt försäkringsbolag.

4. Vad gäller om den skadegörande hunden är oförsäkrad?

Ägaren får betala ur egen ficka för skador som hunden orsakat. Vissa försäkringsbolag reglerar dessa skador ur hemförsäkringen. Mitt råd är att den som äger en hund kontrollerar om hemförsäkringen omfattar skador som hunden kan orsaka annan än ägaren.

5. Vad räknas som ”avsevärda olägenheter” och vem avgör detta?

Vad avser olägenheter ligger ribban litet högre än vid skador. Olägenheten måste vara ”avsevärd” för att Polismyndigheten ska få ingripa med föreläggande eller förbud. Avsevärd olägenhet avser olägenhet av allvarigare slag som kan påverka människors eller djurs liv, hälsa och säkerhet eller den allmänna ordningen. I första hand blir det Polismyndigheten som ska bedöma om olägenheten är avsevärd, om en anmälan inkommer. Normalbeteenden måste ha nått en viss frekvens, utöver det ”normala” för att avsevärdskravet ska uppnås. Hundskall utfaller därför litet olika. Omständigheter som hur närboende uppfattar hundskall spelar roll. Den som klagat kan vara ovanligt känslig. Polismyndigheten gör en utredning. Ju vanligare beteendet är, desto högre frekvens krävs för att det ska anses som ”avsevärt” (prop. 2006/07:126 s. 29 f).

Meddelar Polismyndigheten ett föreläggande mot hundägaren, kan denne överklaga och då blir det förvaltningsrätten, som får ta ställning till om olägenheterna är avsevärda. Alltså den vanliga instansordningen. Om Polismyndigheten inte förelägger, har anmälaren under vissa förutsättningar rätt att få överklaga, men här finns rättsfall, som pekar i båda riktningarna (Förvaltningsrätten i Göteborg 2011-10-04, mål 1864-11; överklagbart, men avslag då polismyndigheten haft fog för beslut att avskrivna och Förvaltningsrätten i Göteborg 2012-12-17, mål 13483-12 E; avskrivningsbeslut är inte överklagbara). Fullt klart är dock, att anmälaren måste bo

så nära störningskällan att han/hon är berörd av Polismyndighetens bedömning för att klagorätt ska föreligga. Inte ens detta är i alla sammanhang ett tillräckligt skäl. Frågan som sådan ska vara överklagbar och den enskildes önskan att få överklaga, betingas av ett intresse som rättsordningen godkänner. Trots att någon är granne och har blivit angripen vid upprepade tillfällen har denne likväl inte ansetts som part, som framgår av en dom (Förvaltningsrätten i Stockholm 2015-06-26 Mål nr 6981-15). Andra exempel på olägenheter som kan bedömas som avsevärda kan vara hundar som tillåts förörena i trappor och gemensamma utrymmen m.m. eller som springer lösa och som utan att bita (= skada) hoppar på folk, hälsar, vill leka osv. Sådant ska man inte behöva tåla. Även hundrädda personer ska kunna röra sig ute i samhället. Det är till sist förvaltningsdomstolarna som avgör vad som är att anse som avsevärda olägenheter.

6. Är detta ett exempel på nöd?

A bor på en gård med stor hund, och det framgår tydligt för utomstående att det finns hund på gården. B väljer ändå att parkera sin bil precis vid utsidan av gården och går med sin lilla hund på gårdens ägor. När B kommer tillbaka till sin bil med sin hund så kommer A:s hund springande för att vakta/hälsa (mycket glad hund). B:s lilla hund blir rädd och försvarar sig vilket leder till att A:s stora hund tror att den andra leker. A:s hund busar och biter B:s hund över nacken (utan kraft, bara håller runt) och B sparkar till och sliter tag i A:s hund för att få bort den och blir i tumultet nafsad i handen då hunden fortfarande är i lektankar, utan att bli skadad. Kan B då kräva A på skadestånd eller räknas det som provokation då B är på A:s ägor, likt ett inbrott eller att man slår/sparkar hunden och den attackerar?

B har rätt att gå och rasta sin hund på A:s marker om B inte stör eller förstör för A (allemanrätten). A ska ha sådan uppsikt över sin hund att han ska kunna förhindra eller avbryta att hunden springer fram och busar med andra hundar eller människor. Är A tidigare förelagd att hans hund inte får vistas lös utomhus utan ska vara försedd med fast koppel så har A gjort sig skyldig till brott mot 8 §. B får försvara sin hund mot attacken från A:s hund, men får inte bruka hur mycket våld som helst. Då varken B eller B:s hund fick någon skada ser jag inte hur man ska kunna yrka ersättning för skada, men yrkar B skadestånd har A strikt ansvar enligt 19 § och då får B driva frågan i tingsrätten. Även B har strikt ansvar och i praktiken blir det vid hundslagsmål en bedömning av om medvällande föreligger som kan leda till jämkning av skadestånd. Detta är ingen polisiär fråga.

Märkning och registrering av hundar

2 § En hundägare skall låta märka sin hund så att den kan identifieras. Märkningen ska vara bestående.

3 § Statens jordbruksverk skall föra ett för landet centralt register över hundägare (hundregistret). Hundägaren skall låta registrera sitt ägarskap i registret.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. skyldighet för hundägaren att betala en avgift för registreringen och för utrustning för att läsa av märkningen,

2. beräkningen av avgiften.

4 § Bestämmelserna i 2 och 3 §§ gäller hundar som stadigvarande finns i Sverige.

5 § Hundregistret får användas för att fastställa vem som äger en hund.

Tullverket, Jordbruksverket, länsstyrelser, Polismyndigheten och de kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet ska ha direktåtkomst till registret. Lag (2014:707).

7. Vem är ansvarig för en hund, den som har hand om den eller den som är registrerad ägare?

Den som har hand om hunden. Den som äger en hund är skyldig att märka sin hund varaktigt (2 §) och att registrera sitt ägarskap (3 §) i det centrala hundregistret som Jordbruksverket för. Det är inte brottsligt att inte registrera sin hund. Något straff för underlåtenhet finns inte, men Polismyndigheten ska se till att skyldigheten fullgörs genom att förelägga hundägaren detta. Som påtryckningsmedel kan Polismyndigheten använda vite (9 § andra meningen).

8. Är det vanligt med förelägganden om att märka och registrera en hund?

Ja, det är åtminstone inte ovanligt. Många människor är okunniga om reglerna och tror att anmälan till Svenska kennelklubben, SKK, är vad som krävs. Den som ägnar sig åt något yrkesmässigt eller i större omfattning förväntas känna till regler som rör egna verksamheten. Samtidigt är det så, att vi som enskilda också har en skyldighet att ta reda på vad som gäller. Det är sällan som "rättsvillfarelse", dvs. att man tror att något annat gäller, än det som verkligen gäller, godtas som ursäkt om frågan ställs på sin spets.

9. Har säljaren någon skyldighet att informera köparen om märkning och registrering?

Någon sådan skyldighet finns inte i lag. Om SKK har etiska regler, känner jag inte till. Rent allmänt kan man tycka, att en seriös uppfödare ska känna till och även upplysa om att ett sådant krav finns, men köparen är inte ursäktad med att vara okunnig om vad som gäller.

10. Om den förste ägaren väljer att inte meddela ägarbyte till registret men den nye ägaren skickar in uppgifter om att han/hon är hundens nya ägare, vad händer då?

Jordbruksverket registrerar hunden på de uppgifter som skickats in på den nye ägaren och hundens märkning.

11. Varför är man inte skyldig meddela ägarbyte när man säljer sin hund som man måste göra när man säljer sin bil?

Svårt att svara på varför motsvarande inte gäller vid överlåtelse av hund men lagstiftaren har troligtvis inte ansett det nödvändigt.

De myndigheter som anges i 5 § andra stycket har direktåtkomst till registret och uppgifterna i detta får användas för att fastställa vem som äger en hund. Även andra omständigheter måste beaktas, t.ex. om det finns fakta och bevis som anger att någon annan än den som är registrerad ägare, är rätt ägare till hunden.

12. Vad kostar det att märka och registrera en hund?

Märkningen utförs vanligtvis hos veterinär. Jag vet inte vad veterinärer debiterar sig för tjänsten. Vissa människor missuppfattar situationen och tror att hunden är registrerad automatiskt när den chipmärks eller att veterinären ska registrera hunden. Detta är ägarens ansvar. Jordbruksverket har gett ut föreskrifter (SJVFS 2008:41) om märkning och registrering av hundar (se föreskrift om ändring, omtryck SJVFS 2013:29). En särskild blankett finns för anmälan men uppgifterna kan också lämnas elektroniskt, men då behövs en e-legitimation. Det är bara första gången som en hund registreras som en avgift ska betalas. För en ny ägare kostar det ingenting att registrera sig som ägare.

13. Är det tillåtet som alternativ att registrera hundar i Svenska kennelklubbens (SKK:s) register?

Nej, det är inget alternativ utan en frivillig registrering enligt SKK:s krav och riktlinjer. Lagkravet är att ägarskapet till hunden ska registreras i det Centrala hundregistret vid Jordbruksverket.

14. Vad blir påföljden för hundägaren om det skulle upptäckas att dennes hund som är id-märkt inte är registrerad hos Jordbruksverket, utan kanske bara hos SKK?

Man är skyldig att märka sin hund varaktigt (2 §) och att registrera ägarskap (3 §). Något straff för underlåtenhet finns inte föreskrivet, men Polismyndigheten ska se till, att skyldigheten fullgörs genom att förelägga hundägaren detta. Föreläggandet kan förenas med vite, vanligtvis 1 000 – 3 000 kr. Vitets utdömande begärs hos förvaltningsrätten, som då får pröva ärendet.

Förelägganden och förbud

8 § Om någon brister i tillsynen över eller skötseln av en hund, får Polismyndigheten meddela de förelägganden och förbud som behövs för att förebygga skada eller avsevärd olägenhet.

Såväl förelägganden som förbud får förenas med vite. Lag (2014:707).

9 § Polismyndigheten får meddela de förelägganden som behövs för att bestämmelserna om märkning och registrering av en hund i denna lag skall följas.

Förelägganden enligt första stycket får förenas med vite.

10 § Den som är under femton år får inte meddelas förelägganden eller förbud enligt 8 eller 9 §.

15. Måste Polismyndigheten alltid förelägga en hundägare om hunden bitit en människa eller ett annat djur?

Nej, inte nödvändigtvis. Det avgörande är i stället om hunden riskerar att orsaka nya skador eller avsevärda olägenheter (prop. 2006/07: 126 s. 33). Rikspolisstyrelsen har gett ut riktlinjer som vi ska följa. Av dessa framgår:

”För att polismyndigheten ska kunna fatta beslut om föreläggande, förbud eller omhändertagande av en hund måste den bristande tillsynen nå upp till en viss nivå.

En första och kanske enstaka mindre allvarlig försummelse torde i allmänhet inte räcka för en mer ingripande åtgärd. I de fall det från början står klart för polismyndigheten att den som hade tillsynsplikt över hunden endast gjort ett smärre misstag som bedöms som ursäktligt, torde någon utredning inte behövas göras.” (RPSFS 2009:1 FAP 693-1 s.4). Som framgår behöver Polismyndigheten inte ens inleda eller företa någon utredning i varje enskilt ärende.

16. Är det ett brott om en hund biter ihjäl en annan hund?

I samband med tragiska händelser där en hund bitit ihjäl en annan hund har jag läst att det inte är något brott att en hund biter ihjäl en annan hund. Gäller detta i så fall generellt eller beror det på omständigheterna?

För att det ska vara fråga om brott mot 8 § krävs att man inte följer ett meddelat föreläggande eller förbud. Om ett föreläggande meddelats om att hunden ska vara försedd med munkorg, har hundägaren begått brott mot 23 § om hunden varit utan munkorg. Även utan sådant föreläggande kan det vara brott.

Det kan vara grovt oaktsamt av hundägaren att hunden ö.h.t. blir i tillfälle att angripa och gäller det en ”bussning” och en uppmaning till hunden att attackera är brottet att betrakta som uppsåtligt. Om en hund biter ihjäl en annan hund kan det ses som djurplågeri och/eller skadegörelse.

17. Vad menas med ”förbud”? (Hundförbud behandlas i 15 §)

Med förbud menas att man t.ex. hindrar någon från ett olämpligt beteende. Polismyndigheten kan då förbjuda att hundägaren använder en balkong i hyres- eller bostadsrätt som hundtoalett. En hund som lämnas ensam och oavbrutet skäller kan medföra ett förbud för ägaren att lämna hunden ensam alltför många timmar.

18. Vad gör polisen om man misstänker att en hund far illa?

Polismyndigheten har en skyldighet enligt 71 § djurskyddsförordningen att underrätta länsstyrelsen om förhållanden som kan ge anledning för dem att ingripa med beslut om omhändertagande m.m. Dessutom ska Polismyndigheten enligt 9 § förordning (2007:1240) om tillsyn över hundar, underrätta länsstyrelsen om beslut enligt 8, 9 och 11-15 §§ tillsynslagen, om det är motiverat av djurskyddskäl.

19. Vem är ansvarig när en uppbunden hund biter en människa eller ett djur? När en bunden hund, t.ex. utanför en affär biter en person som har gått fram till denna, vem kommer att hållas ansvarig för denna händelse? Är det hundägaren med hänvisning till brott mot tillsynslagen?

Händelsen har inträffat i verkligheten. Man kan säga spontant att båda har felat, men jag svarar enligt tillsynslagen. Om hunden utan provokation bitit en förbipasserande skulle jag ha förelagt hundägaren att hunden ska vara försedd med fast koppel och munkorg för att förhindra ett upprepande. Om någon gått fram till den uppbundna hunden och bevisligen provocerat den skulle jag knappast ha beslutat om något föreläggande.

20. Varför är det Polismyndigheten och inte länsstyrelsen som ger förelägganden och förbud när det gäller hundar?

I vart fall sedan 1943 har polismyndigheten utfärdat förelägganden enligt tillsynslagen, en gammal tradition. Länsstyrelsen fick ansvar för djurskyddet 2009 och kan enligt 29 § djurskyddslagen förbjuda en person att ha hand om alla slags djur eller visst slag av djur.

Det förekommer därför att länsstyrelsen meddelar ett förbud som t.ex. bara gäller att hålla och ha hand om hundar eller katter.

Lagarna har olika inriktning, i tillsynslagen orsakar främst hundar problem för allmänheten och omgivningen medan i djurskyddslagen, människor orsakar problem för djuren. Det faller sig naturligt att Polismyndigheten ansvarar för tillsynslagen i likhet med andra frågor om ordning och säkerhet. Länsstyrelsens djurförbud meddelas till skydd för djuren medan Polismyndighetens hundförbud meddelas till skydd för människor eller djur.

21. Om jag är missnöjd med Polismyndighetens föreläggande om munkorg, kan jag då överklaga beslutet?

Ja, som berörd part (annan part) kan du överklaga beslutet till förvaltningsrätten. Föreläggandet är ett förvaltningsrättsligt beslut som ska delges dig personligen (25 §). Beslutet ska åtföljas av en fullföljdshänvisning (instruktioner om hur man överklagar). Överklagandet ska inges till Polismyndigheten men ställas till förvaltningsrätten.

22. Hur vanligt är det att den som klagat får rätt i förvaltningsrätten?

Om du med ”rätt” menar att förvaltningsrätten ändrar Polismyndighetens föreläggande kan jag hänvisa till en aktuell uppgift. Av 107 överklaganden under några år bifölls helt eller delvis endast 7 stycken (Sarenbo 2015, s.75).

23. Varför får föreläggande eller förbud inte meddelas någon som är under 15 år? Även en person under 15 år kan äga en hund och brista i tillsyn av denna. Hunden kan också vara omärkt.

Vår gräns för straffmyndighet går vid 15 år. Man kan inte straffas för brott som man begår, innan man fyllt 15 år. Det är straffbart enligt 23 § 1. att inte följa ett föreläggande. Därför får det inte brukas mot någon som inte är straffmyndig. Regeln kan inte kringgås genom att man använder sig av ett viteshot. Föreläggande vid vite liknar ett straff och under vissa omständigheter kan både viten och böter omvandlas till fängelse. Ett föreläggande eller förbud får inte riktas mot en person under 15 år. Inte heller kan ett hundförbud enligt 15 § meddelas någon som är under 15 år (prop. 2006/07:126 s. 29-30). Anledningen är densamma, det är straffbart att överträda ett hundförbud. Man kan äga djur fastän man är under 15 år, men blir det problem av något slag med djuret, djurskyddsproblem, skador eller avsevärda olägenheter för människor eller andra djur, kommer kontakt att tas med vårdnadshavarna, vanligen föräldrarna eller en av dem. Vårdnadshavare som inte hindrar sitt barn från att orsaka skada, kan anses som vårdslösa och bli skadeståndsskyldiga för skador som barnet orsakat. Efter att en ny regel införts i skadeståndslagen har föräldrar sedan den 1 september 2010 ett utvidgat ansvar för skador som barn vållar genom brott och oberoende av om föräldern/vårdnadshavaren varit vårdslös. Ansvaret gäller även för brott som barn begår innan de fyllt 15 år. Inom ramen för detta så kallade principalansvar kan föräldrar åläggas betalningsansvar för skador. Ansvaret är begränsat till en femtedel vid varje skadetillfälle av prisbasbeloppet (som är 44 500 kr under 2015; RättsPM 2010:6 Vårdnadshavares skadeståndsskyldighet).

24. Är det straffbart att rasta en hund utan munkorg om man vet om att det finns ett föreläggande om att hunden ska bära munkorg?

I din föreläsning om tillsynslagen avslutar du med att berätta att den som rastar någon annans hund med vetskap om att den har ett föreläggande om att ha koppel och munkorg utan att hunden har koppel och/eller munkorg på sig, kan dömas för brott mot tillsynslagen. Är det den som rastar hunden som ska ta reda på detta eller kan man hänvisa till att man var ovetande om detta och slippa straff? Eller är det hundägarens ansvar att berätta om föreläggandet?

Oavsett vad anmälan avser har åklagaren bevisbördan, dvs. det är åklagaren som ska styrka alla beståndsdelar i det aktuella brottet och därmed klarlägga personens ansvar. Åklagaren ska i detta fall kunna styrka att personen hade kännedom om att hunden skulle vara försedd med koppel och munkorg, exempelvis genom delgivning eller vittne. Kan åklagaren inte det läggs utredningen ned första gången, men gång nummer två kan åklagaren använda den nedlagda förundersökningen som bevis om att B hade kännedom om föreläggandet (Helsingborgs tingsrätt 2013-03-14 Mål nr B 826/16, laga kraftvunnen).

När jag förelägger om att en viss hund ska vara försedd med fast koppel och/eller munkorg, skriver jag även in som ett villkor i föreläggandet, att mottagaren är skyldig att underrätta eventuell ny ägare till hunden, tillfällig rastare m.fl. om föreläggandet och dess innehåll.

25. Jag har köpt en hund där förre ägaren var förelagd att hunden skulle vara försedd med fast koppel och munkorg. Gäller detta även mig?

Ja, det gör det. Vet man om villkoren måste man följa dessa för att inte riskera att begå brott (prop. 2006/07:126 s. 70). Förelägganden brukar anses vara personliga. De ska ställas till viss namngiven fysisk eller juridisk person. Det här tycks vara ett undantag. Min rekommendation är att du ansöker hos Polismyndigheten om att få beslutet omprövat.

26. Kan man bli befriad från ett föreläggande?

Ja, hundägaren kan ansöka hos Polismyndigheten om att få beslutet upphävt eller ändrat. Inga regler styr detta utan endast praxis. Sökanden måste visa att omständigheterna som låg till grund för beslutet inte längre föreligger.

27. Måste man besikta alla hundar som är föremål för föreläggande eller förbud?

Nej, inga andra hundar än de som är omhändertagna enligt 11 § får besiktas. Här ska man inte blanda ihop besiktning enligt tillsynslagen med kravet i SJVFS 2008:5, L 102, på mentaltest av omhändertagna hundar och katter med stöd av djurskyddslagen. Mentaltestet krävs innan en hund och katt får säljas eller överlåtas (1 kap. 23 §, L102). Besiktning enligt tillsynslagen handläggs i Polismyndighetens regi och kortfattat kan man säga, att man gör en bedömning av hundens fysiska och mentala status och hundägarens eller innehavarens förmåga och vilja att utöva tillsyn över och sköta hunden. I praktiken försöker man återskapa situationen då hunden bet (RPSFS 2009:1, FAP 693-1, s. 7-8).

28. Om en hundägare blivit förelagd att ha munkorg på sin hund, gäller det alltid och överallt?

Det beror på hur Polismyndigheten formulerat föreläggandet, men i princip ja. Jag brukar formulera förelägganden så att hunden inte behöver ha munkorg om den befinner sig inom ett betryggande inhägnat område till vilket utomstående inte har tillträde. Med betryggande inhägnat område menar jag att hunden inte ska kunna hoppa över eller gräva sig under inhägnaden eller på annat sätt på egen hand ta sig ur den. När en hund är inomhus i hundägarens bostad är munkorg knappast aktuell. Hundägaren får vidta de försiktighetsåtgärder som varje situation kräver. Skulle hunden ändå bita och skada en besökare gäller förstås det strikta ansvaret att ge kompensation för skador.

29. När kan Polismyndigheten använda vite?

Ett exempel är då någon som uppmanats/tillskrivits att låta märka sin hund och registrera ägarskap i Jordbruksverkets Centrala hundregister inte rättar sig efter detta. Polismyndigheten beslutar då om ett föreläggande. Efterföljs inte heller detta, kan Polismyndigheten besluta om nytt föreläggande vid vite, vanligen 1 000 till 3 000 kronor.

Åtlyds inte heller detta kan Polismyndigheten begära vid förvaltningsrätten att vitet ska utdömas.

Omhändertagande av hundar m.m.

11 § För att hindra att en hund orsakar skada eller avsevärd olägenhet får Polismyndigheten, om inte andra, mindre ingripande åtgärder anses tillräckliga, besluta att den ska omhändertas. Lag (2014:707).

12 § Om en hund har omhändertagits med stöd av 11 §, får ägaren eller innehavaren inte förfoga över hunden utan tillstånd av Polismyndigheten. Polismyndigheten får, efter utredning, besluta att hunden ska säljas, skänkas bort eller, om hunden utgör en fara för människor eller djur eller om det annars finns särskilda skäl, avlivas. Lag (2014:707).

13 § Om det inte längre finns skäl för omhändertagandet, ska Polismyndigheten besluta att detta genast ska upphöra. Lag (2014:707).

14 § Anträffas en hund lös på område där lantbruksdjur finns, får hunden, om den inte låter sig infångas och om det är nödvändigt för att förhindra skada på lantbruksdjur, dödas av den som äger eller vårdar lantbruksdjuren.

Den som dödat en hund är skyldig att snarast möjligt anmäla detta till Polismyndigheten. Lag (2014:707).

30. Kan man omhänderta en hund utan föreläggande?

Ja, men bara om situationen bedöms redan från början vara sådan att andra åtgärder är otillräckliga, får ett omhändertagande göras omedelbart (jfr prop. 2006/07:126 s. 29, 33 och 66).

Har tittat i några domar och rent allmänt kan man säga, att bakgrunden har varit att flera anmälningar om en och samma hund inkommit till Polismyndigheten innan beslutet fattas. Omhändertagande ska inte vara en förstahandsåtgärd utan något som ska användas när mindre ingripande åtgärder anses otillräckliga. Av prop.

2006/07:126 s. 33 framgår att en ”hundägare måste kunna begå smärre misstag eller hamna i en situation där hunden reagerar på ett oväntat sätt, utan att hunden omhändertas och riskerar att avlivas”. Mer om detta i RPSFS 2009:1 FAP 693-1, s. 6-7.

31. Var blir hundarna uppstallade efter ett omhändertagande?

Har Polismyndigheten någon speciell lokal, eller är det privatpersoner/företag som har avtal med er gällande uppställning av omhändertagna hundar?

Detta skiftar beroende på var i Sverige hunden har omhändertagits. I samband med att Polismyndigheten bildades den 1 januari 2015 gjordes en upphandling om bl.a. uppställning av hundar. Med tanke på upphandlingen och tidigare ingångna avtal är det inte otroligt att det blir vissa förändringar, men detta är inget som jag känner till i detalj. Polismyndigheten försöker att träffa avtal om uppställning i närheten av polisens lokaler för att minimera köravstånd och personalresurser. Polismyndigheten har ingen egen lokal utan köper tjänsten "uppställning".

32. Vad krävs för att en hund ska avlivas?

Det står att beslut om avlivning endast ska fattas om hunden visat sig vara farlig, om ålder eller sjukdom är skäl till avlivning eller om det inte är möjligt att skänka bort eller sälja hunden. Finns några formella krav på hur stora ansträngningar som ska göras innan avlivning får ske? Ska det gå en viss tid?

Det finns inga formella krav på hur stora ansträngningar som måste göras eller hur lång tid det måste gå innan Polismyndigheten beslutar om avlivning. De som arbetar med frågan inom Polismyndigheten vill inte att hundar ska avlivas. Att avliva ses som den absolut yttersta utvägen. Man försöker i första hand sälja eller överlåta hunden. Ibland är detta inte möjligt på grund av att hunden är farlig för människor eller djur och då finns ingen annan utväg än att besluta om avlivning. Rikspolisstyrelsen har givit ut anvisningar hur Polismyndigheten ska hantera frågan, RPSFS 2009:1 FAP 693-1 s. 9.

Då beslutet är omedelbart verkställbart ska detta delges hundägaren personligen. Antyder hundägaren att beslutet ska överklagas eller att inhibition ska begäras, ska Polismyndigheten avvakta med avlivning då detta är en irreversibel handling av mycket ingripande slag (JO-beslut 5195-2010, 427-2013 och JO-beslut 5965-2013).

33. Får vem som helst inom polisen besikta hundar?

Nej, det är bara poliser som har hundförarutbildning och bland dessa poliser som gått en speciell fortbildning och som fått ett förordnande av Rikspolisstyrelsen att

göra besiktningar (7 § RPSFS 2009:1, FAP 693-1). Bestämmelser om besiktningsman finns också i Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om Polisens hundverksamhet (FAP 214-1). Den som besiktat en hund ska upprätta en särskild besiktningsrapport, som utgör en del av underlaget för den bedömning som sedan ska göras av en annan befattningshavare vid Polismyndigheten om vad som ska ske med hunden.

34. Har jag rätt att närvara då min hund ska besiktas?

I normalfallet ja. Om det finns särskilda skäl och besiktningsmannen bedömer att det ändå finns ett tillräckligt säkert underlag för att avge ett yttrande eller förslag till åtgärd i ärendet, behöver ett visst besiktningsmoment inte genomföras.

35. Har jag rätt få min hund besiktad av egen besiktningsman?

Nej, Polismyndigheten har av lagstiftaren bedömts vara mest lämplig att omhänderta och göra nödvändig utredning, där besiktning är ett moment. Med hänsyn härtill framstår det snarast som att en "privat" besiktning av en hund riskerar att motverka det uttalade syftet att få likartade utredningar med samma kvalitet i hela landet (Förvaltningsrätten i Uppsala 2012-01-26, Mål nr 7011-11, vunnit laga kraft).

Hundförbud

15 § Polismyndigheten får meddela förbud att ha hand om hund (hundförbud) för den som allvarligt brister eller tidigare har brustit i tillsynen över en hund.

Vid bedömningen av om ett hundförbud bör meddelas skall särskilt beaktas om den mot vilken förbudet avses gälla har begått brott där han eller hon har använt hund som vapen eller vid upprepade tillfällen har varit föremål för föreläggande eller förbud enligt 8 § eller har haft hand om hund som har omhändertagits enligt 11 §.

Hundförbud skall inte meddelas om det är uppenbart att de omständigheter som gett upphov till att ett hundförbud övervägs inte kommer att upprepas.

Hundförbudet får avse viss tid eller gälla tills vidare.

Den som är under femton år får inte meddelas hundförbud.

36. Hur kommer det sig att Polismyndigheten kan utfärda just "hundförbud" men inte några andra sorters djurförbud? Beror det på att hundar kan användas av kriminella i t.ex. hundslagsmål?

Polismyndigheten är den myndighet idag som har ansvaret för tillsynslagen och med det följer ansvaret att utfärda hundförbud. Länsstyrelsen är den myndighet som är ansvarig för att djurskyddslagen efterlevs och därför den myndighet som har rätt att utfärda djurförbud för samtliga djurslag.

Skillnaden mellan de båda lagarna är att de tar sikte på olika skyddsintressen. När det gäller tillsynslagen är ändamålet att skydda omgivningen från skador eller störningar orsakade av hundar som inte får tillräcklig tillsyn och skötsel. Ändamålet med djurskyddslagen är att skydda just det eller de djur vars tillsyn och skötsel är eftersatt genom den egna ägarens eller innehavarens bristande omsorg.

37. Kan jag ta reda på om någon har hundförbud? Som uppfödare vill jag försäkra mig om att en tilltänkt köpare inte har hundförbud.

Ja, man kan fråga Polismyndigheten om en person meddelats hundförbud. Det är inte fel att även fråga länsstyrelsen om de har utfärdat djurförbud för personen. Länsstyrelsen kan meddela djurförbud generellt eller för visst slags djur exempelvis hund. Uppgiften är offentlig både hos Polismyndigheten och länsstyrelsen.

38. Om jag har fått hundförbud, får jag då inte t.ex. vara hundvakt i en vecka eller vara dagmatte regelbundet?

Nej, du får inte rasta eller ha hand om en hund om du meddelats hundförbud och givetvis inte heller vara hundvakt eller dagmatte. Att bryta mot ett hundförbud kan medföra böter eller fängelse i högst ett år.

39. För hur lång tid kan man få hundförbud?

Hundförbud ska i första hand meddelas för en viss tid, inte kortare än ett år och inte längre än fem år. Bara i de allvarligaste fallen ska hundförbud meddelas tills vidare. Exempel på allvarligt fall är då man använt hunden som vapen.

40. Kan ett fortgående missbruk av alkohol och/eller droger medföra att Polismyndigheten väljer att meddela ett hundförbud utan tidsbegränsning?

Djurägares missbruksproblem kan vara en bakomliggande faktor till att länsstyrelsen ibland meddelat djurägarna djurförbud med stöd i 29 § 1. och 2. djurskyddslagen. Skötseln av djuren har till sist blivit så eftersatt att länsstyrelsen meddelat djurförbud. Fortgående missbruksproblem kan vara en orsak till att en hundägare inte heller kan utöva tillräcklig tillsyn över sin hund med följd att den orsakar skador eller avsevärda olägenheter.

Trots detta har en förvaltningsrätt ansett, att en hundägare med fortgående missbruksproblem inte skulle meddelas hundförbud tills vidare utan ett tidsbegränsat förbud och i detta fall till tre år. I förarbetena till tillsynslagen förbigås frågan (Förvaltningsrätten i Stockholm dom 2013-11-07 mål nr 16731-13).

41. Hur farlig måste en hund anses vara för att avlivning ska tillämpas?

När Polismyndigheten omhändertagit en hund brukar den stallas upp någon eller några dagar innan den besiktas. Under uppställningstiden bör personal föra dagbok över hundens beteende. Hunden ska också veterinärundersökas innan den besiktas. Vid besiktningen försöker man återskapa situationen då hunden bet.

Besiktningssprotokoll, veterinärintyg, eventuella dagboksanteckningar etc. ligger sedan till grund för beslutet. Är hunden att anse som farlig ska den inte omplaceras. Avlivning kan även komma ifråga om den inte kan överlåtas eller försäljas.

Vidare framgår av prop. 2006/07:126 s. 35 att en utgångspunkt är att endast hundar som av någon anledning efter en utredning anses vara en fara för människor och djur bör avlivas.

Tillsyn över och omhändertagande av hundar i marker där det finns vilt

16 § Under tiden den 1 mars-20 augusti skall hundar hållas under sådan tillsyn att de hindras från att springa lösa i marker där det finns vilt. Under den övriga tiden av året skall hundar hållas under sådan tillsyn att de hindras från att driva eller förfölja vilt, när de inte används vid jakt.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter som avviker från första stycket. Om det behövs till skydd för viltet får sådana föreskrifter innebära att en hund skall hållas kopplad.

17 § Om en hund springer lös i ett område där det finns vilt, får jakträttshavaren eller någon som företräder honom eller henne ta hand om hunden. När detta har skett ska hundens ägare eller innehavare snarast underrättas. Om han eller hon inte är känd ska i stället Polismyndigheten underrättas. Om jakträttshavaren eller den som företräder honom eller henne inte vill ta hand om hunden, ska Polismyndigheten omhänderta hunden.

Kan inte hunden tas om hand, får Polismyndigheten avliva hunden, om detta är angeläget från viltvårdssynpunkt och försvarligt även med hänsyn till omständigheterna i övrigt. Lag (2014:707).

42. Får jag ha min hund lös året om överallt där det inte finns vilt, t.ex. i en stadskärna så länge jag har kontroll över den på samma sätt som med koppel?

Nej, detta regleras i lokala ordningsstadgan i respektive kommun. På vissa platser måste hunden vara kopplad t.ex. stadskärnan, kyrkogårdar, motionsspår etc. Här kan kontroll inte ersätta koppel. Om hunden orsakar skador eller avsevärda olägenheter riskerar du att föreläggas enligt tillsynslagen att hunden ska vara försedd med fast koppel och eventuellt munkorg samtidigt som du riskerar böter enligt lokala ordningsstadgan för att hunden var lös.

43. I älgjaktstider kommer det nästan varje år in jakthundar och har ståndsfall på våra hästar. De har aldrig attackerat hästarna men när hästarna springer så jagar hundarna hästarna. Vilken skyldighet har älgjägaren/hundägaren i en sådan situation?

Hundägaren har strikt ansvar för vad hunden ställer till med. Det innebär att ifall hästen blir skrämmd och rusar genom ett staket och skadar sig, kan hästägaren rikta skadeståndskrav gentemot hundägaren. Om hunden inte låter sig infångas och om det är nödvändigt för att förhindra skador på lantbruksdjur (häst) får hunden dödas av den som äger eller vårdar lantbruksdjuren. I den gamla tillsynslagen, men inte i den nu gällande, var det du beskriver straffbelagt. Det strikta ersättningsansvaret täcker uppkomna skador. Beroende på omständigheterna kan ersättningskravet riktas mot hundägaren eller tillfällig hundförare. Frågan är inte polisiär. Däremot är den som avlivat en hund skyldig att snarast underrätta Polismyndigheten (14 §). Det är straffbart att inte underrätta Polismyndigheten (23 § 2.).

44. Måste jag alltid ha min hund kopplad under tiden 1 mars-20 augusti eller räcker det att jag har väldigt bra kontroll över min lösa hund?

Om man har väldigt bra kontroll över sin hund får den vara okopplad. Vilt kan störas även om hunden inte jagar eller följer efter vilt. Fåglar kan häcka längs gångvägar, stigar, stränder etc. Därför måste hunden gå fot bredvid dig som om den var kopplad. Stör hunden vilt är det ett brott (24 §) även om den är kopplad.

Ersättning för skador orsakade av hundar

19 § En skada som orsakas av en hund skall ersättas av dess ägare eller innehavare, även om han eller hon inte vållat skadan. Vad ägaren eller innehavaren har betalat i skadestånd har han eller hon rätt att få tillbaka av den som vållat skadan.

Första stycket gäller inte för skador som orsakas av en tjänstehund när en polisman eller vaktpost eller annan person som vid försvarsmakten tjänstgör för bevakning eller för att upprätthålla ordning använder hund i tjänsten, om den skadelidande har betett sig på ett sådant sätt att det har varit motiverat att ingripa mot honom eller henne.

Frågorna under denna rubrik aktualiseras normalt inte i Polismyndighetens handläggning av ärenden enligt tillsynslagen. Hundägaren eller hundinnehavaren, vars hund orsakat skada och den skadelidande får sinsemellan göra upp om ersättning. Kan de inte komma överens, får den skadelidande väcka tala mot motparten i tingsrätten, som har möjlighet att handlägga tvister om mindre värden enligt regler som effektivt hindrar att rättegångskostnaderna blir stora. Vid sådana tvister kan ingendera parten räkna med att få ersättning för rättegångskostnad för mer än ett par timmar.

Polismyndigheten får anledning att utreda skadeståndsfrågor, påminna om att krav av olika slag måste styrkas med kvitton osv. enbart i samband med att en brottsutredning pågår. Det kan då handla om misshandel, där en hund använts som vapen, vållande till kroppsskada, djurplågeri och/eller skadegörelse med eller utan samband med brott mot tillsynslagen. Åklagaren kan föra talan om skadestånd även då strafföreläggande utfärdas. Om den tilltalade senare väljer att betala böter men inte skadeståndet, kan den skadelidande vända sig till Kronofogdemyndigheten och begära indrivning. Strafföreläggandet fungerar som så kallad exekutionstitel. Detta sagt, besvarar jag frågorna nedan efter förmåga.

45. Som hundägare har man strikt ansvar för sin hund. Vad menas egentligen med "strikt ansvar"?

Begreppet är civilrättsligt och ska inte blandas ihop med straffansvar. Vi är alla skyldiga att ersätta skador som vi vållar uppsåtligen eller av oaktsamhet (kallas culpapregeln efter "culpa" som är latin och betyder skuld, ansvar e.dyl.). Det strikta ansvaret innebär ett ansvar utan att man varit vållande. Det är alltså fråga om ett undantag från culpapregeln. Även om tillsynen över hunden varit föredömlig är man ansvarig ekonomiskt för en skada som hunden orsakar. Om någon annan vållat skadan (skrämt, provocerat hunden m.m.), får hundägaren kräva denne på utgivet skadestånd (regressrätt).

Om en person provocerat en hund att t.ex. bita, har han eller hon medverkat till skadan, dvs. vållat skadan, något som kan leda till att hundägaren inte behöver utge något skadestånd eller, beroende på omständigheterna, kanske förpliktas utge viss ersättning, men reducerad sådan.

Här gör man skillnad på personskador och sakskador. För att ersättning för personskador ska reduceras, även till 0 kr, krävs att gärningen var uppsåtlig eller att medvållandet var grovt. En klar provokation lär nog bedömas som uppsåtlig. Sakskador kan jämkas utan att medvållandet varit uppsåtligt och även när det inte varit grovt. Ett djur som skadas eller dödas av en hund kategoriseras som "sakskada" (djuret är en sak i vår rättsordning). Två rättsfall från Högsta domstolen (HD) visar att en hundägare bör räkna med att skadeståndet kan bli kännbart för skador på katter och hundar som kräver veterinärvård m.m. (NJA 2001 s. 65 fall nr 1 och fall nr 2). HD uttalade att skada på ett sällskapsdjur i allmänhet inte kan betraktas som skada på vilken sak som helst, t.ex. blev ersättningen för en katt värd 100 kronor ca 6000 kronor för veterinärvård och avlivning. Även ersättning för psykiskt lidande har utdömts till hundägare, vars hund angripits av tre hundar, som skadade hunden så illa att den avled (RH 2007:17).

46. Är tjuvparning ett fall för tillsynslagen?

För inte så länge sedan var det en kvinna som lämnat sin hund utanför ett köpcentrum. När hon sedan, efter att ha gjort sina ärenden, kom ut igen blev hon väldigt chockad. En annan hund var nämligen i full färd med att para sig med hennes hund. Ägaren till den andra hunden var på plats men gjorde absolut ingenting utan stod där bara och såg på. Kvinnan anmälde händelsen men mer än så vet jag inte. Är detta ett fall för tillsynslagen?

Det fall du beskriver ska en hundägare inte behöva räkna med. Föreläggande om ett fast koppel bör vara en tillräcklig åtgärd för att hindra upprepning om ägaren till hanhunden följer det. Detta förutsätter att Polismyndigheten kommer fram till att ett föreläggande behövs för att förhindra ett upprepande. Genom det strikta ansvaret ska tikens ägare kunna få skadorna ersatta även om Polismyndigheten inte förelägger. Tiken räknas som en "sak" i det här sammanhanget. Expertis vet säkert mer än jag vad som rimligtvis behöver undersökas och göras till följd av en sådan här ofrivillig parning, sett från tikägarens perspektiv. Det finns dock ett rättsfall, som handlar om just tjuvparning. Högsta domstolen ansåg att tiken genom dräktigheten med blandrasvalpar utsattes för en sakskada. Tiken kunde därigenom inte föda en renrasig kull under året. Hanhundens ägare fick utge skadestånd enligt tillsynslagen (NJA 1990 s. 80).

47. Hur långt sträcker sig det strikta ansvaret?

Är det så att jag som hundägare ALLTID har ett strikt hundägaransvar, t.ex. om någon bryter sig in i mitt låsta hus och min hund biter inkräktaren? Om någon avsiktligt försöker skada min hund med t.ex. sparkar eller slag som leder till att min hund blir trängd och biter? Är det någon skillnad på om händelsen inträffar på allmän plats eller om det händer i min bostad?

Den som provocerat en hund att bita, vilket kan ske på många sätt, får räkna med att ersättningskravet gentemot hundägaren kan komma att jämkas, även utebli helt. Det måste finnas bevisning för provokationen. Det är nämligen mycket vanligt att ägaren till en hund som bitit någon, djur eller människa, framhåller att det skett efter provokation. "Hunden är så snäll". Hundägarna har en tendens att bagatellisera angreppet. Hunden har "nafsat", men inte bitit osv. Inbrott är en provokation och likadant om någon utan lov går fram till en hund, som bundits utanför en affär, på ett sådant sätt att hunden inte utgör någon risk för folk som normalt bara går in och ut. Omständigheterna blir viktiga att utreda och bevisningen avgörande. Hunden har rätt att försvara sig om den blir utsatt för misshandel. Oavsett var skadehändelsen inträffat, hemma eller på allmän plats, blir vad som kan bevisas om omständigheterna avgörande för ansvars- och jämkningsfrågor.

48. Menas med innehavaren även en person som t.ex. tillfälligt passar hunden såsom en dagmatte?

Den som tillfälligt rastar en hund har inte strikt ansvar. Det ligger kvar hos ägaren. Någon som däremot mottagit en hund till nyttjande eller underhåll, t.ex. en jägare som fått låna en jakthund, har strikt ansvar. Ett mera varaktigt användande av hunden krävs för att personen ska anses ha strikt ansvar (RH 2001:6).

Högsta domstolen (HD) har i ett mål mellan en hundägare och en innehavare av ett hundpensionat, som mottagit en hund, bedömt en skada som pensionatsinnehavaren vållats. Skadan hade uppstått i samband med att hunden motionerades och då genom en häftig ryckning dragit omkull pensionatsinnehavaren. HD fann att skadestånd mellan hundägaren och den som mottagit hunden till nyttjande eller underhåll, skulle bedömas enligt kontraktsrättsliga regler och inte enligt tillsynslagen (NJA 1996 s. 104). Med "kontraktsrättsliga regler" avses att skadestandsfrågor ska regleras i enlighet med vad som gäller i olika slags avtalsförhållanden.

49. Varning för hunden?

En vän hade en schäfer som sprang lös på tomten och satte därför upp skyltar utanför (varning för hunden) då den attackerade lösa hundar som tog sig in. Om en hund ändå tar sig in och blir skadad, eller i värsta fall ihjälbiten, är det min väns fel då?

Båda hundägarna har strikt ansvar. Varningsskylten riktar sig till människor. Den lösspringande hundens ägare har medverkat till skadan genom den risk som tas, då hunden får vara lös, eller tillsynen brustit med följd att hunden befinner sig lös, varför reducerat skadestånd kan bli aktuellt om hans hund blir biten av schäfern (sakskada). Din vän kan tyckas vara i sin fulla rätt att ha sin schäfer lös på tomten, men här spelar olika faktorer roll. Något mer kan knappast sägas då svaret är beroende på omständigheterna i det enskilda fallet.

50. Gäller undantaget i 19 § andra stycket för väktarhundar vid bevakningsbolag m.m.?

Nej, undantaget gäller bara för tjänstehund åt polisman eller vaktpost eller person vid Försvarsmakten i samband med bevakning och vissa andra uppdrag. Syftet med att hund används är tjänsteuppdrag som t.ex. bevakning och upprätthållande av ordning (prop. 2006/07:126 s. 46). Väcktarhundarna däremot används främst för väktarens eget personskydd.

Kostnader för omhändertagande av hundar

20 § Ägaren eller innehavaren av en hund som har omhändertagits med stöd av 11 eller 17 § ska betala de kostnader som omhändertagandet medfört. Kostnaderna får förskottas av allmänna medel.

Om det finns särskilda skäl, får Polismyndigheten i enskilda fall medge undantag från skyldigheten att betala kostnaderna. I sådana fall ska kostnaderna slutligt betalas av Polismyndigheten.

Om Polismyndigheten har beslutat att en hund som omhändertagits ska säljas, får Polismyndigheten ta ut ersättning ur köpeskillingen för kostnaderna för omhändertagandet och försäljningen. Om det efter det att Polismyndigheten har fått täckning för sina kostnader återstår pengar från köpeskillingen tillfaller dessa ägaren. Lag (2014:707).

51. Händer det någon gång att det blir ett ekonomiskt överskott vid omhändertagande av hundar? I så fall, går pengarna till polisen eller djurskydd?

Det inträffar men är inte så vanligt. Det ekonomiska överskottet ska återbetalas till förre ägaren enligt 20 §.

52. Kan du ge exempel på ”särskilda skäl”?

Det finns inte preciserat i förarbetena exakt vad som anses som särskilda skäl. I praxis har man bedömt att särskilda kan vara fall då Polismyndigheten förorsakat onödiga eller extra höga kostnader för hundägaren t.ex. genom att en hund uppställas på dyrare uppställningsplats än nödvändigt.

53. Vad händer om man inte betalar polisens kostnader?

Polismyndigheten kräver ersättning för sina utlägg och det är Kammarkollegiet som sköter återkravet för Polismyndighetens räkning. Tvister handläggs i allmän domstol.

Övergivna eller förvildade katter

21 § En katt som med skäl kan antas vara övergiven eller förvildad, får avlivas av jakträttshavaren eller av någon som företräder denne. Inom tätbebyggt område krävs dock tillstånd av Polismyndigheten. Lag (2014:707).

54. Jag undrar vad ni som Polismyndighet kan göra om det kommer in ett klagomål på katt som orsakat skada eller avsevärd olägenhet?

Trots titeln på lagen saknas möjlighet för Polismyndigheten att förelägga en kattägare någonting (8 §). Inte heller får en katt omhändertas med stöd i tillsynslagen (11 §).

55. Har hört sägas att det kommer att bli krav på märkning och registrering av katter. Vet du något mer om detta?

Detta regleras inte i tillsynslagen, men frågan är både angelägen och aktuell. Det finns inget bestämt om eller när en sådan förändring ska införas i djurskyddslagen. Det var ett av förslagen av den som utredde ny djurskyddslag (SOU 2011:75). En märkning av katter skulle idag underlätta för Polismyndigheten. Det finns dock möjligheter att frivilligt registrera att man äger katt hos Sverak, där registreringen är gratis och i ett register hos SKK, DjurID, där det kostar en mindre summa. Registren samkörs inte vad jag vet. Jag har hört att det rekommenderas att man både tatuerar katt i örat och chipmärker den. Chip kan röra sig i kroppen och många räknar inte med att en katt är chipmärkt. Då kan tatuering vara bra.

56. Är det förbjudet att ha katter lösa i tätbebyggt område?

Det finns inget förbud i tillsynslagen mot att ha katter lösa inom stadsplanelagt område, men det finns kommuner som har reglerat katthållningen i lokala ordningsstadgan och i den kan finnas vissa förbud.

57. Anses jag ha tillräcklig tillsyn över min katt trots att den promenerar på mina grannars villatomter?

Ja, i princip. Den gamla regeln om att katter som gav sig av utanför den egna tomten där de hörde hemma fick "saklöst dödas", är sedan länge upphävd (1987). Katter får ströva fritt, något som framhölls i en dom, som jag citerar från: "Tåligheten när det gäller katter enligt rättspraxis är att en familj kan ha upp till några stycken katter. Att katterna därvid vistas såväl på ägarens som på andra fastigheter är också accepterat, (- - -)." Av samma rättsfall bibringas man intrycket att det snarare åligger den som är besvärad av katterna att skydda sig. Där framförs: "Även i fråga om katter som tränger in i (klagandens) hus torde det vara familjens sak att freda sig genom att hålla dörrar och fönster stängda om katterna enkelt kan komma in genom dem. Även i övrigt får (klaganden) själv överväga vilket skydd som kan finnas för att freda tomten mot passerande katter. (- - -)." (Miljödomstolen, Stockholms tingsrätt, Avd. 9, rotel 7, dom 2001-12-20 i mål M 398-00).

58. Vilka skäl anses tillräckliga för att man ska kunna anta att en katt är övergiven?

Jakträttshavaren eller den som företräder denne får bedöma detta, något som inte är helt riskfritt. En felbedömning kan leda till skadeståndskrav för att man avlivat en katt, som i själva verket någon ägde. Med ”skäl” brukar avses, att kringboende och andra observerat katten under långt tid, månader till år, att ingen känner till att den skulle ha något hem. Katten är vanligtvis mycket skygg, hungrig, mager snarare än välnärd, kan ibland uppvisa obehandlade skador och har oftast ovårdad, tovig päls m.m.

59. Får vem som helst avliva en övergiven eller förvildad katt?

Nej, det får enbart jakträttsinnehavaren eller någon som företräder denne göra. Inom stadsplanelagt område krävs dessutom tillstånd av Polismyndigheten för varje enskild katt (Kammarrätten i Göteborg 2005-10-19 Mål nr 220-05).

Polismyndigheten ska utfärda ett skottlossningstillstånd enligt ordningslagen (1993:1617) i varje enskilt fall. På landsbygden krävs inte tillstånd av Polismyndigheten, men en avlivning av en katt som inte är övergiven eller förvildad kan medföra ersättningsansvar.

60. Ser du någon nackdel med att polisen inte får förelägga en kattägare och inte heller kan omhänderta en aggressiv katt?

Ja, det förekommer att vissa katter är aggressiva och går till anfall mot människor. Att katt inte omnämns i 8 och 11 §§ medför att Polismyndigheten inte kan eller får förelägga kattägaren bättre tillsyn. Det förhindrar även ett omhändertagande av katten.

61. Kommuner har ingripit mot kattägare, har jag läst. Med vilket stöd?

Om katthållningen förorsakar olägenheter för människors hälsa eller miljön kan kommunen ingripa med stöd i Miljöbalken (MB) och förordningen (1988:889) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. Ingripandet är verkningsfullt förutsatt att katterna har en ägare. Detta gäller även för husdjur och andra djur som hålls i

fångenskap (hundar). I dessa fall ska anmälan göras till kommunen, som ska ansvara för utredningen (Westerlund 2010, s. 56 f).

Straffansvar

22 § Den som bryter mot ett hundförbud döms för överträdelse av hundförbud till böter eller fängelse i högst ett år.

23 § Till böter döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. inte följer ett föreläggande eller bryter mot ett förbud som har meddelats med stöd av 8 § första stycket,
2. inte gör anmälan enligt 14 § andra stycket eller
3. bryter mot 21 § andra meningen.

Den som uppsåtligen inte lämnar underrättelse enligt 17 § första stycket döms till penningböter.

Den som har överträtt ett vitesföreläggande eller ett vitesförbud får inte dömas till ansvar enligt denna lag för den gärning som omfattas av föreläggandet eller förbudet.

24 § Till böter döms den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet bryter mot 16 § första stycket eller en föreskrift som har meddelats med stöd av 16 § andra stycket.

62. Vad avgör om man döms till böter eller fängelse enligt 22 §?

Vanligen blir det böter, men straffskalan har även fängelse för fall, där böter ter sig som en alltför lindrig reaktion. Nya överträdelser, som visar att den som fått hundförbud inte rättar sig efter detta, kan medföra att fängelse övervägs. Hur överträdelsen gått till spelar också roll. Jag känner dock inte till någon fängelsedom för detta.

63. Vad döms man till om man bryter mot ett föreläggande?

Man döms till böter (23 §). Fängelse kan bara dömas ut för överträdelse av hundförbud.

64. Vad döms man till om man bryter mot ett hundförbud?

Den som bryter mot hundförbud kan dömas till fängelse högst ett år eller till böter. Mig veterligt har det inte dömts ut fängelse i något fall.

Överklagande m.m.

25 § Beslut enligt 8 och 15 §§ ska delges den mot vilken beslutet avses gälla. Delgivning får inte ske enligt 34–38 och 47–51 §§ delgivningslagen (2010:1932). Lag (2010:1978).

26 § Polismyndighetens beslut enligt denna lag och beslut om registrering av hund som meddelas av Jordbruksverket eller av den som ansvarar för driften av registret får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Bestämmelserna i 22-28 och 30 §§ förvaltningslagen (1986:223) skall tillämpas, om det överklagade beslutet har meddelats av en organisation.

Jordbruksverket för det allmännas talan hos förvaltningsdomstol, om det överklagade beslutet har meddelats av en organisation.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

27 § Beslut enligt denna lag gäller omedelbart, om inte något annat beslutas.

65. Får Polismyndighetens beslut överklagas?

Ja, besluten får överklagas till förvaltningsrätten och förvaltningsrättens dom till kammarrätten, men för prövning i kammarrätten och Högsta Förvaltningsdomstolen krävs att prövningstillstånd beviljas. Bara den som har talerätt får överklaga. Vad detta innebär exemplifierar jag nedan med ett fall som avser djurskyddslagen.

Länsstyrelsen hade beslutat om omedelbart omhändertagande av en hund, som hölls av en man och överlämnat ärendet till Polismyndigheten för verkställighet.

En kvinna överklagade beslutet och uppgav att det var hennes dåvarande pojkvän som tillfälligt hade hand om hunden, men att hon var dess ägare och stod för försäkringen, vilket hon styrkte med ett försäkringsbrev från Agria djurförsäkring, dock framgick inte vilken hund som avsågs. Förvaltningsrätten kontrollerade med Jordbruksverket om kvinnan var registrerad ägare till hunden, men fick nekande svar. Mot den bakgrunden ansåg förvaltningsrätten att kvinnan inte visat att beslutet om omhändertagande av hunden angick henne på ett sådant sätt att hon hade talerätt enligt 22 § förvaltningslagen (1986:223) varför hennes överklagande avvisades.

Avvisande innebär att beslutet inte prövas i sak.

Kvinnan överklagade avvisningsbeslutet, prövningstillstånd beviljades och kammarrätten bedömde att kvinnan hade gjort sannolikt att hon var hundens ägare bland annat genom försäkringsbrevet. Av domen framgår inte vad i övrigt hon åberopade. Kammarrätten slog fast att hon hade talerätt, upphävde förvaltningsrättens dom och visade målet åter till förvaltningsrätten för fortsatt handläggning (Kammarrätten i Stockholm, Avd. 04, Beslut 2011-08-03, mål nr 4349-11).

66. Gäller polisens föreläggande t.ex. om munkorg även om jag överklagar?

Ja, eftersom beslut enligt tillsynslagen gäller omedelbart om Polismyndigheten inte beslutat om annat enligt 27 §. Det är viktigt att Polismyndigheten handlägger anmälda händelser skyndsamt om hundar bitit människor eller djur. Risken för upprepning kan vara stor. I sådana fall kan Polismyndigheten besluta om föreläggande utan att dessförinnan ha kommunicerat underlaget med hundägaren enligt 17 § 4. förvaltningslagen. Normal handläggning är att underlaget ska kommuniceras innan beslut fattas för att hundägaren ska få möjlighet att ge in sin version av händelsen.

67. Vad menas med inhibition?

Med inhibition menas att fortsatt verkställighet inte får ske. En hundägare kan begära inhibition enligt 29 § förvaltningslagen av Polismyndighetens beslut, vilket innebär att verkställighet inte får ske i avvaktan på förvaltningsrättens prövning av frågan. I praktiken betyder det att Polismyndigheten exempelvis inte får sälja, överlåta eller avliva en hund trots att beslutet enligt 27 § tillsynslagen gäller omedelbart.

KÄLLFÖRTECKNING

Offentligt tryck, propositioner, betänkanden m.m.

Prop. 2006/07:126 Tillsyn över hundar och katter

SOU 2011:75 Ny djurskyddslag

SOU 2015:3 Med fokus på kärnuppgifterna. En angelägen anpassning av Polismyndighetens uppgifter på djurområdet

Domar och beslut

NJA 1990 s. 80; ersättning efter tjuvparning

NJA 1996 s. 104; inackorderad hund skadade hundstallsinnehavare

NJA 2001 s. 65 fall nr 1 och fall nr 2; katt och hund är inte vilken egendom som helst

RH 2001:6; strikt ansvar för hundförare

RH 2007:17; ersättning för psykiskt lidande till ägare vars hund dödades av andra hundar

Miljödomstolen, Stockholms tingsrätt, Avd. 9, rotel 7, Dom 2001-12-20 i Mål M 398-00. Är katter som rör sig över granntomter en fara för människors hälsa?

Kammarrätten i Göteborg 2005-10-19 Mål nr 220-05; skottlossningstillstånd per katt

Kammarrätten i Stockholm, Avd. 04, Beslut 2011-08-03, Mål nr 4349-11; talerätt

Förvaltningsrätten i Göteborg 2011-10-04, Mål nr 1864-11; överklagbart, men avslag då polismyndigheten haft fog för beslut att avskriva

Förvaltningsrätten i Uppsala 2012-01-26, Mål nr 7011-11; olämpligt med privat sakkunnig som besiktningsman

Förvaltningsrätten i Göteborg 2012-12-17, Mål nr 13483-12 E; avskrivningsbeslut är inte överklagbara

Förvaltningsrätten i Stockholm 2013-11-07, Mål nr 16731-13; hundförbud vid missbruksproblem

Förvaltningsrätten i Stockholm 2015-06-26 Mål nr 6981-15; granne saknade talerätt

Helsingborgs tingsrätt 2013-03-14 Mål nr B 826/16, laga kraftvunnen; vetskap om föreläggande

JO-beslut 5195-2010; avlivning av hund

JO-beslut 427-2013; avlivning av hund

JO-beslut 5965-2013; avlivning av hund

Övrigt

RättsPM 2010:6 Vårdnadshavares skadeståndsskyldighet, Åklagarmyndighetens Utvecklingscentrum Stockholm, Uppdaterad juni 2013

Sarenbo, Sirkku. *Min hund är egentligen snäll. Jag vet inte varför den gjorde så här.* Recito Förlag, 2015

Westerlund, Gösta. *Hundens lagbok*, 3:e uppl. Bruuns Bokförlag, 2010

Tidigare utgivna:

Striwing, Helena och Åslund, Mikael (2002) *Utredning av vanvård*. Författares Bokmaskin. Stockholm. ISBN 91-631-2836-5

Striwing, Helena och Åslund, Mikael (2005) *Djurskydd. Fakta och tips*. Författares Bokmaskin. Stockholm. ISBN 91-7910-676-5

ISBN 978-91-87925-72-6